

VELDE/FERT/BITENFERT

1050-1380

En av de äldsta Visbysläkterna överhuvudtaget? Ursprungligen kan den mycket väl gå tillbaka på den Hailgair som inflyttat från Hablingbo till Visby omkring 1040. Redan snart efter Artlenburgfördraget bör en medlem av släkten ingått ett äktenskap med en tyska och dennes äldste son, Helger, överflyttade till Münster, där han var rådman 1221. Ursprungligen torde namnet gå tillbaka på ett rent lokalitetsnamn i Visby och torde ha blivit ett ärftligt binamn redan på 1100-talet.

Att detta var en av de främsta gutniska släkterna i Visby framgår av, att man förde "gutabaggen" (Agnus Dei) i sitt vapen. Åtminstone Henrik (död omkring 1290) måste ha suttit i det gotländska rådet, men förmodligen även hans fader. Det är också tänkbart att man beklätt domareposten vid bytinget i flera generationer, så som senare är vanligt på den gotländska landsbygden. De uppenbarligen tidiga intensiva kontakterna på tysk botten (jmf giftet och Helgers överflyttning till Münster) motiverar att tänka sig att sändebudet Halbot/Arbud till Novgorod 1191/1192 tillhört släkten.

Tabell 1

HABLINGBO: Född omkring 980. I Hablingbo. Deltog i Vikingarnas färder Västerut, sannolikt vid upptagandet av någon av danagälderna. Han var kristen, eller lät kristna sig, och avled omkring 1040, då sönerna reste hans sten invid platsen där kyrkan skulle byggas¹. Barn:

Hvatar: Född omkring 1015. Reste ca 1040 sten över fadern med brodern¹. Övertog med all sannolikhet gården i Hablingbo.

Helger: Tabell 2.

Tabell 2

HELGER: Son till Helge, tabell 1. Född omkring 1020. Ca 1040 reste han sten över fadern med brodern Hvatar i Hablingbo¹. Något därefter har han inflyttat till Visby, där han själv avled ca 1075 och begravdes invid Allhelgonakyrkan, då sonen lät hugga en gravsten över honom². Son:

?**HAGBIERT:** Född omkring 1050. Visbybo och köpman omkring 1075-1115. Son(?):

?**HELGER:** Född omkring 1080. Visbybo och köpman omkring 1105-1140. Son?:

HAL.....: Född omkring 1110. Visbybo och köpman omkring 1135-1170. Son?:

ARBUD VID FÄLTET: Född omkring 1140. Visbybo ca 1165-1200. Det är motiverat att tänka sig att han är den Arbud som 119(2) avslöt Jaroslavfördraget⁴. Anledningen till det är dels den ledande positionen, dels de nära kontakter som Arbud måste ha haft med tyskar i Visby, vilket stämmer väl med Helger van deme Veldes överflyttande till Münster. Gift omkring 1170 med en tyska. Barn(?):

Helger by deme Velde: Tabell 3.

Henrik de Velde: Tabell 4.

Tabell 3

HELGER BY DEME VELDE: Son till Halbot(?), tabell 2. Född i Visby omkring 1170. Utflyttad till Münster omkring 1200. Rådman där 1221-1223⁵. Barn(?):

Dotter: Född omkring 1200. Av vapensköldarna att döma kan hon ha blivit gift med Eghard Hamer i Soest.

Tabell 4

HENRIK DE VELDE: Son till Gerwid(?), tabell 2. Född i Visby omkring 1175. Borgare där ca 1200-1235. Son(?):

JOHANNES DE VELDE: Född omkring 1200. Borgare i Visby ca 1225-1260. Troligen rådman ca 1250-1260. Son(?):

HENRIK DE VELDE: Född omkring 1230. Borgare i Visby ca 1250-1290. Med största sannolikhet rådman ca 1280-1290. Han avled just kring år 1290, då änkan(?) lät förfärdiga sin sigillstamp, med frutitel och "gutabaggen" som vapenbild (Personsigill 1290, Statens historiska muséum, inventarie nr 169). oo *Lutgard N*, vars sigillstamp förfärdigades ca 1290. Text: *SIGILLUM DOMNE LVTGARDIS DE VELDE* (Personsigill 1290, Statens historiska muséum, inventarie nr 169). Son(?):

JOHANNES DE VELDE: Född omkring 1260. Borgare i Visby ca 1285-1320. Kanske identisk med den "Veldis" (Veldes/Veldesson) som 1294 25/12 jämte ryssen Ymake hade 1 viertungs fordran på Rigaborgaren Henrik Cluiz⁷. Barn(?):

Henrik vanme Velde: Född omkring 1290. Han erhöll burskap i Lübeck första gången 1318 23/4, utan borgensman⁸ och andra 1320 13/4, nu med en Radolf Rochowe som borgensman⁹.

Johannes de Velde: Tabell 5.

Wigman: Född omkring 1300. Han erhöll burskap i Lübeck 1327 12/4, utan borgensman¹⁰.

Tabell 5

JOHANNES DE VELDE: Son till Johannes(?), tabell 4. Född i Visby omkring 1295. Borgare där ca 1320-1350. Barn(?):

Heine van dem Velde: Tabell 6.

Alf van dem Velde: Tabell 7.

Serman van dem Velde: Född omkring 1335. 1370, 2:a kvartalet, betalade han förbrukningsavgift i Brügge för 1 tunna mjöd (HKB I s 94 nr 32).

Tabell 6

~~**HENRIK VAN DEM VELDE:**~~ Son till Johannes(?), tabell 5. Född omkring 1325. Visbyköpman 1368 då han förde 6 reventunnor, värda 727 mark, mellan Stockholm och Lübeck¹². 1368, 2:a kvartalet, betalade han förbrukningsavgift för 4 tunnor mjöd i Brügge (HKB I s 67 nr 23). 1369, före 19/7, förde han linnetyg värt 140 mark från Lübeck till Visby¹⁴. 1371, 2:a kvartalet, betalade han förbrukningsavgift för 2 tunnor mjöd i Brügge (HKB I s 109 nr 23). 1380 förde han gods från Visby till Lübeck i två omgångar. Först värt 40 mark och sedan värt 20 mark¹⁶. Barn(?):

Henrik Bitensfelt: Född omkring 1355. Han avled 1404 och begravdes hos Visbyfranciskanerna¹⁷.

Tabell 7

~~**ALF VAN DEM VELDE:**~~ Son till Johannes(?), tabell 5. Född omkring 1330. Troligen utflyttad till Dorpat och borgare där då han åren 1366-1374 omtalas som flandernhandlare¹⁸. Sistnämnda år var han den gotländsk-livländska dritteln's ålderman¹⁹.

Johannes van dem Velde: Född omkring 1360. Rådman i Dorpat 1405²⁰. Jmf *Velde* nedan.

NOTER

1) Gotländskt arkiv 1988 s 226 f. 2) GGW 428b. 3) HR I 15, 16. 4) HUB I 50. 5) WUB III 173, 181. 6) Personsigill 1290, Statens historiska muséum, inventarie nr 169. 7) RS 1677. 8) Civilitates 1318:31. 9) Civilitates 1320:56. 10) Civilitates 1327:39. 11) HKB I s 69. 12) HPZ 362. 13) HKB I s 67. 14) Pfb 1369 p 264. 15) HKB I s 109. 16) Pfb 1380. 17) B 99 p 69. 18) HKB III s 436. 19) HR I 201. 20) Bunge s 209.